3. Дідух С. М., Федорова Т. С., Структура капіталу підприємства: теоретичні підходи та напрямки оптимізації в сучасних умовах. *Економіка і регіон* 2022. No 4 (87). С. 174-180

Бутенко В. В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів;
Фтомович М. В.,
студент ІІ курсу,
спеціальність «Облік і оподаткування»;
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (м. Одеса)

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА: ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ, ОЦІНКИ ТА АМОРТИЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідження сучасних підходів до обліку основних засобів та аналізу змін, що відбулися у цій сфері впродовж останніх років. Незважаючи на всі виклики, з якими зіткнулася економіка України, зокрема це: фінансові кризи, інфляційні процеси, зміни в податковому законодавстві, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та цифровізація обліку, підприємства продовжують удосконалювати методи класифікації, оцінки та амортизації основних засобів, що сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності та ефективності управління активами.

Класифікація основних засобів за економічними та технічними параметрами є фундаментом для побудови чіткої системи обліку, що дозволяє оптимізувати процеси оцінки, амортизації та управління активами відповідно до сучасних стандартів бухгалтерського обліку. Нормативно-правове регулювання класифікації основних засобів в Україні здійснюється відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» та положень Податкового кодексу, які визначають критерії визнання, групування та амортизаційні підходи до цих активів. Згідно з «Податковим кодексом України», класифікація основних засобів на даний момент майже повністю співпадає з класифікацією в бухгалтерському обліку. Однак для податкового обліку передбачено низку обмежень щодо мінімального строку корисного використання, які необхідно враховувати при організації обліку основних засобів на підприємстві [4]. Слід відзначити, що у літературі не існує єдиної точки зору щодо класифікації основних засобів. В деякій мірі класифікації запропоновані різними вченими та передбачені нормативними документами переплітаються, але існують і певні відмінності [1, с. 93]. Також важливо зазначити, що в системі бухгалтерського обліку підприємств, відповідно до чинних нормативних актів, виокремлюється особлива категорія

активів, які за своїми характеристиками подібні до основних засобів, проте мають нижчу вартість. Для таких активів П(С)БО 7 передбачає їх облік у складі інших необоротних матеріальних активів, які поділяються на 7 окремих груп [3]. В умовах сьогодення використання технологій дозволяє автоматизувати процеси класифікації та обліку активів, що знижує ризик помилок і підвищує ефективність.

Поряд із класифікацією, оцінка основних засобів є важливим елементом бухгалтерського обліку, адже вона забезпечує правильне відображення активів у фінансовій звітності, сприяє обґрунтованому нарахуванню амортизації та визначенню економічної ефективності їх використання. Складність оцінки основних засобів полягає у виборі правильного методу вимірювання їх вартості. У національній обліковій практиці найбільш усталеним і обґрунтованим методом є відображення основних засобів за первісною вартістю, яка включає всі фактичні витрати, понесені на їх створення або придбання. Проте під час оцінювання основних засобів в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може призвести до негативних наслідків. Навіть за умов незмінних цін потенціал основних засобів не є незмінним, оскільки скорочується строк їх служби, вони стають морально застарілими [5, с. 1283]. Наразі відсутні методичні підходи для обґрунтованого визначення вихідної оцінки основних засобів, що є важливою проблемою, оскільки це може призвести до суб’єктивних оцінок, які не відображають реальної вартості активів. Вибір об’єктивного методу оцінки повинен враховувати, що немає універсальної оцінки, яка б задовольняла вимоги всіх користувачів фінансової звітності, зокрема інвесторів, кредиторів та управлінців.

Ключовими проблемами в управлінні основними засобами є їх відтворення, фізичне спрацювання і моральне старіння, що потребує ретельного планування інвестицій у оновлення активів і оптимізації амортизаційної політики. Амортизація являє собою частину поточних витрат підприємства, утворених у результаті поступового відшкодування фізичного зносу основних фондів у вартісному вираженні та акумулювання сум на їх відтворення після закінчення строку їх корисного використання [2, с. 75]. Для оцінки сум амортизації використовують п`ять методів, визначених стандартами обліку. Однією з актуальних проблем обліку основних засобів, яку неодноразово розглядають науковці в літературі, є відсутність єдиного підходу до вибору найбільш ефективного методу амортизації. Це питання є важливим, оскільки вибір методу амортизації може вплинути на фінансові результати підприємства і має бути адаптованим до специфіки його діяльності та економічного середовища. *Отже, в питанні вибору методу нарахування амортизації пропонуємо виходити з двох позицій:*

- принцип обачності (найбільше принципу обачності відповідає метод зменшення залишкової вартості, за якого нараховується найбільша сума амортизації в перші роки використання об’єкта);
- очікуваний спосіб отримання економічних вигід від використання об’єктів. Також для нарахування амортизації досить важливим є визначення

адекватного терміну корисного використання об'єкта, який би не впливав на викривлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності [5, с. 1287].

В сучасних умовах впровадження програмного забезпечення для обліку основних засобів також дає змогу точніше вести амортизаційний облік і здійснювати перевірку на відповідність міжнародним стандартам.

Вже на даному етапі цифрові технології сприяють автоматизації процесів обліку основних засобів, що дозволяє підвищити точність і швидкість обробки даних, а також забезпечує можливість інтеграції з іншими системами управління підприємством майбутньому очікується подальший розвиток технологій обліку та управління основними засобами через впровадження штучного інтелекту та блокчейн-технологій для покращення процесів амортизації, оцінки та відстеження активів.

Таким чином, фінансовий облік основних засобів є важливою складовою ефективного управління підприємством. Правильна класифікація, оцінка та амортизація активів забезпечують достовірність фінансової звітності, підвищення прозорості бізнес-процесів і сприяють досягненню стратегічних цілей підприємства.

Список використаних джерел

1. Саванчук Т. М., Подгорна Ю. Ю. Класифікація основних засобів та їх оцінка при надходженні і вибутті в системі обліку підприємства. В : *Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського держ. аграр.-екон. ун-у): колективна монографія* / за заг. ред. І. П. Приходька, О. М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2021. С. 93–103.

2. Шаповал В. М., Герасименко Т. В., Бондаренко Л. А. Амортизаційна політика : сутність, проблеми, напрями вдосконалення. *Науковий погляд : економіка та управління*. 2019. № 2 (64). С. 72–80.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» / затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92 (зі змінами та доповненнями).

4. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755 (зі змінами та доповненнями).

5. Колісник О., Поліщук М. Теоретичні аспекти обліку основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2018. Т. 28. С. 1282–1289.